

ІМПЕРІАЛІЗМ.

(Докінчене.)
Дві тенденції можемо заобсерувати в розвитку фінансового капіталу: 1. тенденцію поступової інтернаціоналізації національних хазяйств, 2. при рівночасному розвитку їх у найвищій мірі заостреної конкуренції.

Перша тенденція коріниться у самій природі капіталізму. Яким би горячим "патріотом" не був капіталіст даної національної держави — сей патріотизм полягає всецього на виключному праві експлуатації своїх земляків з антагоністичної йому класи — але, коли він поза межами своєї батьківщини знайде собі терен для ще більшої експлуатації, яка несе йому леший і краший профіт, то він очевидячки піде туди, куди титані його — його інтерес.

Сим треба собі пояснити шалену скорість розвитку капіталізму на земній кулі. Його історія читається як фантастична казка. Інтернаціоналізація національних хазяйств (національних капіталізмів) наводить свій вираз перш за все у виміні товарів, чому сприяє розвиток транспорту й комунікації, які зв'язують поодинокі країни через найменш доступні гори, через моря й океани, бистро, скоро й тісно. Яку роль відіграє тут сила пари й електрики, про це й не треба говорити. Коли сучасна людина оглядається, що вона їсть, в що одягається, при помочі чого працює, то переконалися, що мало є таких річей, які вона консує, котрі витворює її національне хазяйство. Так зв'язує капіталізм майже непомітно різні країни, різні національні хазяйства й узаємно їх зв'язує від себе. Сю хазяйську залежність від чужають народи особливо тепер, після світової війни, яка розірвала нормальні зв'язки між національними хазяйствами, завела між ними зам'якання й хаос, або, що найважливіше, шляхом їх зруйнувала. Кожда країна на своєму теритрії, як промислова так і аграрна й особливо ці, яких національне хазяйство обмежене до продукую певних товарів. Особливо-ж брак найпотрібніших продуктів, як вугля, заліза, пшениці, цукру, м'яса, бавовни, шерсті, медикаментів і т. п. змусив національне хазяйство, або засуджує його на економічну халатку.

Інтернаціональний зв'язок національних хазяйств помічається як у цінах товарів. Вони наслідком нестачі обміну товарів вирізняються майже на всіх національних ринках. Одея куплена в Києві, Відні, Римі, Парижі, Лондоні і т. д. не багато різниться за ціною своєю. Далі сей зв'язок виявляється в руху самого капіталу по всій земній кулі в наріжнікородних формах. Сей рух знаходить свій організаційний вираз в інтернаціональних картелях і трестах, які до світової війни розмножились в кількох національних, об'єднуючи іноді галузі промислу всіх капіталістичних країн. Як промисловий капітал мав тенденцію асимілювати все національне хазяйство, так фінансовий капітал мав тенденцію асимілювати все світове хазяйство.

Перейдемо до конкуренції національних хазяйств в добу фінансового капіталу.

Конкуренція ся виникає із за погоні капіталістів за профітом, за реалізацією надвартості. Коли раніше вона відбувала ся головно на національному ґрунті й ринку, то з монополізацією промислу в руках національних акційних банків, ся конкуренція з тим більшою силою переноситься поза межі національної держави, на світовий ринок (на ринку всього світа, охопленого капіталістичною цивілізацією). Тут звичайно конкурують ті національні хазяйства, котрі можуть конкурувати, себто великі держави світа, капіталістично найвище роз-

винені.
Політика фінансового капіталу святкує свої орґі.

Вона, — каже Гільфердінг, — змагає до осягнення трох цілей: по перше, до захоплення по змозі великої хазяйської території, яка, по друге, замкнена супроти заграничної конкуренції муром охоронних мит, по третє, повинна стати експлуатаційною територією для національних монополістичних союзів.

Змагане до осягнення цих цілей веде через нестачні конфлікти в капіталістичному світі, через заострене класових і національних протівенств, через вирафінаний визиск, рабунки й розбій працюючих класів і поневодених народів, через нестачні війни й пролив моря людської крові. Весь світ охоплює атмосфера неспокою, диких інстинктів, звірської боротьби між сильними й слабкими.

Пригляньмо ся сим цілям політики фінансового капіталу.

Експорт капіталу через капіталістів країни де монополізація промислу є високою розвинена (під експортом капіталу розуміємо вивіз вартості, товарів, призначених реалізувати за границею надвартості) в чужі країни, де є низький розвиток промислу, викликує в цих країнах опір і оборону проти чужого капіталу. Капіталісти борються ся тим, що охороняють свій національний промисл високими митами. Сей протекціонізм, котрий обмежує свободу торгівлі і стоїть на перешкоді розвитку продукційних сил охороняемої держави означає, як справедливо каже Кавський, "послужує під нинішню пору сій системі, яка веде до того, щоби всі сили нації полишити горстці капіталістів задля насильного здавлення або заможнення голодом всього противника як в середині держави так і поза границею".

З сей характеристики нового протекціонізму виходить, що митова політика держав має не тільки характер оборони, як се було в початковій стадії розвитку капіталізму, але й характер нападу. Митами приспінюється картелизація промислу слабо розвинених країн з одного боку, а з другого скріплюється змаганя у промисловому найбільше розвинених країн забезпечити себе перед конкуренцією всякого чужого капіталу. Розуміється, конкуренція рішається де шевістю товарів. І коли напр. така держава, як Англія, котра силою своєї великої території і високого розвиненого промислу, накладає на продукти свого промислу мита, то тим самим унеможливує з собою конкуренцію слабше розвинених країн і заставляє їх імпортувати англійський товар. З капіталістичної конкуренції побідником завше виходить сильніший.

Та далеко важніше завдання політики фінансового капіталу — се поширене хазяйської території.

Національна держава фінансового капіталу являє ся метрополією, для якої весь світ являється як одною колонією, територією призначеною для реалізації надвартості в користь капіталістичної класи метрополії. У своїй погоні за колоніями фінансовий капітал привів вже до вибуху світової війни до поділу світа між кількома великими імперіалістичними державами.

Є кілька форм колоніального опановання світа фінансовим капіталом. Першою з них є колонія, у властивому значінню сього слова. Капітал силою зброї завойовує собі для своєї експлуатації бажані йому території. Таке оружье опановання колоній європейськими державами довершило ся вже давно. Фінансовий капітал робить тут цілковитий переворот в хазяйському і соціальному значінню. Натурально хазяйство, котре має на цілі виріб річей, для власної

потреби, уступає товароному. Все, до тепер вільне автохтонне населення, з вільних людей стає — поневоленою класою, предметом найстрашнішої експлуатації з боку колоніальних панів, капіталістів метрополії.

Другою формою можна вважати так зв. пірколонії. На земній кулі існує ряд країн, дуже відалих у своєму економічному розвитку, як Персія, Турція, Китай і інші. Туди женеть ся фінансовий капітал великих держав. Дипломатичними інтригами, шантажом або воєнним розбоям він заставляє ці країни до признання так зв. "сфер своїх інтересів", себто до признання виключного вивозу своїх товарів і прикладання метрополітного капіталу (будова промислових підприємств, залізниць і т. п.).

Третьою формою експансії фінансового капіталу є так зв. "міжнародні позички". Держава, що вступила на шлях капіталістичного розвитку, попадає звичайно в примусове становище, в інтересі розвитку свого хазяйства затягнути позичку в імперіалістичній державі. Такими світовими банкірами перед світовою війною були перш за все Франція, далі Англія, Злучені Держави Америки і Німеччина. Наслідком міжнародної позички звичайно такий, що імперіалістична держава бере під свою опіку молододержавні держави, контролюючи їм фінанси, впливаючи на її заграничну політику, на її митову й торговельну політику.

Так фінансовий капітал асимілює капіталістично всю земну кулю.

Коли теоретично довести сій історичну роль фінансового капіталу до її вищого, до кінця, то в результаті одержуємо таку картину: Терен для його експансії замкається ся. Капіталізм попадає в саїпу вулицю. Процес акумуляції капіталу спинюється. Всяка рація істновання капіталістичної класи нищить ся, бо дальша продукція надвартості стає неможливою. Наступає світовий крах і кінець капіталізму.

Але такий теоретично подуманий кінець результату розвитку капіталізму був би тільки тоді можливим, коли би: по перше, великі імперіалістичні держави заклали між собою-святій альянс, по вічній часи не конкурували зі собою за опановання світового ринку, що, очевидячки, є неможливим; і, по друге, коли би покинутий до життя капіталізм пролетаріату всього світа, його природний, кінцевий і невідомий грабав зложив перед фінансовим капіталом таку свату присягу: "Могутній пане всього світа, що істнуєш, живеш і розвиваєш ся тільки дякуючи мені! Присягаю тобі, що ніколи не повстану проти тебе і до останньої капіли, покірно, терпеливо, без ніякого протесту, себто дозволю тобі панувати наді мною до такої до спільної старості твоєї, яку собі тільки можеш уявити!"

Імперіалістична конкуренція кількох великих світових держав, головним чином Німеччини й Англії, привела в 1914 р. до світової війни. Ся війна скінчилась ся усуненням Німеччини і її сателітів з сей конкуренції. Але вона зруйнувала народне хазяйство перш за все Європи і особливо воюючих держав. Сим утворено умови для перемиї капіталістичного хазяйства в соціалістичне перш за все в сій частині світа, де від довгого-довгого часу концентрувався сій історичний розвиток. І сим покинано пролетаріат перш за все Європи і всього світа до виконання його історичного послання: В соціальної революції задавати гідру капіталізму і на його місце завести соціалізм, котрий є такою самою історичною konieczністю, якою був і капіталізм.

(Нова Доба)

КІНЕЦЬ ОТАМАНЩИНИ.

(Розділ XVII. з III частини книжки В. Винниченка "Відроджене Нації".)

1. Невиконані сілзні обіцяня. — 2. Продаж України на два боки. — 3. Останній ганебні конвулсії Отаманщини. — 4. На розбурханому морі.

(Продовжене.)

2. Продаж України на два боки.

Але головна причина конфлікту полягала в міжнародній політиці отаманщини. Галицькі націонал-демократи, загубивши Галичину, палаючи ненавистю до польської шляхти й не бачучи змоги своїми силами перемогти сю нахабну злодійку, підпоможено Антантою, почали орієнтуватись на схід, там шукаючи собі піддержки.

В сей час там було дві сили: большевики й Денікін. Денікін був далеко, його підтримувала та сама Антанта, зносини з ним у Парижі пані Панейки ще не встигли наважати, отже лишалися самі большевики. І Галичани почали робити заходи до порозуміння з сією силою. Доходило вже навіть до фактичної допомоги з боку совітських військ зброєю й амуніцією. Моголо би дійти й до дальших, важніших порозумінь і не знати, як би від того повернулася уся ситуація на Україні.

Але тут нагодив ся наляканий вимогами большевиків "ліквідувати" його С. Петлюра з своїми міністрами, які теж мали підлягти тій "ліквідації", "розплакав ся" й відвернувся від орієнтації.

Тоді Галичани, ще більше переконавшись на кам'янецькій території в неможливість власними силами добитись перемоги над своїм ворогом, — Поляками, — почали орієнтуватись на Денікіна. І для них се було єдина й цілком зрозуміла орієнтація. Відкинувши большевиків, вони не мали іншого спільника, як Денікіна. Денікін же, виступаючи в ролі "собиранця землі руської", по старій, ще царській традиції казав Галичаним "исконним русскимъ краємъ". Отже, він з охотою приєднав би й сей край у до "єдиної-неділімої". А коли би Галичани показали себе прихильниками й вірними друзями Росії, їм можна було би дати якусь безпечну для "єдиної" автономію.

Годова-Галицького "Уряду, Державного Секретаріату на засіданні 26. листопада цілком отверто сказав: "Галицький Уряд з самого початку жадав переговорів з Денікіном".

Натурально, сі жадання хоували ся від кам'янецького Уряду, якому ся орієнтація так само загрожувала "ліквідацією", як і большевицька. Але в тому й була трагедія цих двох нещасних урядів, що всяка орієнтація, яку-б вони ні запропонували один одному, була "ліквідаційна" для одного, або другого, або й для обох разом. А ще трагічніше було те, що всяка орієнтація, яку-б ні приймав той чи другий уряд, була "ліквідаційна", загубна для у-країнської державности.

Була тільки одна орієнтація, яка, будучи "ліквідаційною" для сій урядів, могла бути жорисною для на-родної української державности — се орієнтація на Со-вітську Росію й Радянську Україну.

Але й той, ні другий уряд не могли й не хотіли того признати. Вони не в силі були зрозуміти того, що вся українська державність вишля з революції, революцією трималась і цілком від революції залежала в своєму дальшому істнованні й розвитку. Вони не розуміли того, що польські політики назвичайно простодушній, дурний народ, або-ж... що кам'янецькі політики, "дипломатично" висловлюючись, ухляють ся від правди.

Розуміють ся, кам'ячані мусіли з самого-ж початку відмовитись від Галичини, щоб тільки Поляки схотіли з ними балакати. І се підтверджує ся як ріжними "не-

нучо задушив би Денікін і та сама Антанта. Та не тільки їх, сі уряди, — се найменша біда для українського народу, — а саму українську державність, саме, оте забезпечене вільного розвитку національної душі нашого народу.

Цупко, з сіпкою, чисто золотіючою жадністю тримався за владу, сі люди фатально, ніби за кару собі, самі себе тигли в загибель отим орієнтаціям. І з якою разом з тим моторошною самовпевненістю, хвастовитістю сі люди вихлялись і ставали в пози "єдиних спасителів України", "непохитних борців і героїв" на самому краєчку безодні, в яку самі себе отими орієнтаціями й вихлянями штовхали.

Кам'янецький уряд почував, що галицький уряд не може бути вірним спільником його. Для Галичан насамперед була Галичина, нафта, а потім все лише. Вони могли дати свої сили на боротьбу за всю Україну тільки з тою певністю, що, здобувши велику Україну, невідмінно підуть зміщеними силами на здобуване меншої Галичини.

Кам'янецький уряд якраз отой певності й не давав Галичанам. Вся його політика підірвала, убивала надію Галичан на визволене своє краю. Бо кам'янецькі "дипломати", дістаючи весь час тільки недосяжний клапот сина від самої Антанти, не бачучи ні звідки реальної допомоги, хотіли здобути ту допомогу від... агентів Антанти, від самої Польщі, яка вкраля, яка грабницьким способом видерла в українську націю Галичину.

Кам'янецькі політики хотіли спекулювати якраз на-яму самому Денікінові, на-якого покладали свої надії галицькі політики. Вони хотіли налякати Польщу тим, чого так дуже хотіли Галичани, себто, що Денікін піде походом на Галичину й відніме її в Польщі. Отже, казали вони польській шляхті, Денікін є ворог не тільки України, але й Польщі. А через те Поляки повинні підтримати кам'янецький уряд, дати йому допомогу й взагалі всіма способами обстоювати самостійність української держави, бо се буде й для Польщі забезпеченням від замахів велитенської "єдиної-неділімої", яка ще до того може ввійти в союз з Німеччиною. Кам'янецьким хитрунам, розуміють ся, було відомо, що все діло в Галичині. Не було-б Галичани, Полякам не було-б чого так боятися ся Денікіна. Отже, насамперед, їм треба було сказати Польщі, як же вони самі дивлять ся на се питане.

Адже Поляки не такі дурні, щоб давати допомогу тому, в кого вони вкрали цілий край.

От тут і було заковано собою конфлікт між кам'ячанями і Галичанами. Що-б дістати хоч крихотку допомоги кам'ячанці повинні були з самого початку заперити Поляків, що ту допомогу не буде повернено проти самих же Поляків. А се моголо бути тільки в тому разі, коли-б Україну відмовились від усяких претенсій і намірів вернути Галичину.

І коли кам'янецькі крүті запевняли, що вони не давали Полякам ніяких обіцянь не претендували на Галичину, а в той же час мали від них деяку поміч, то з сього моголо навестись одне: або що польські політики назвичайно простодушній, дурний народ, або-ж... що кам'янецькі політики, "дипломатично" висловлюючись, ухляють ся від правди.

Розуміють ся, кам'ячані мусіли з самого-ж початку відмовитись від Галичини, щоб тільки Поляки схотіли з ними балакати. І се підтверджує ся як ріжними "не-

ВИДАВНИЦТВО КУЛЬТУРА

Вже вийшла з друку давно помадана для українських робітників книжка в українській мові під заголовком:

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Написав А. Богданов, переклав на українську мову М. Д.

ЦІНА КНИЖКИ \$2.50

Се є одна книжка з найновіших видань в українській мові. Обіймає около 400 сторін друку великого формату. Кожний, хто лише вміє читати по українськи, повинен її сейчас замовити. Замовлення шліть на адресу:

KULTURA PUBL. CO.

414 EAST 9 ST. — — — NEW YORK, N. Y.

гласними", неофіційними розмовами різних петлюрівських посланців до Варшави (інтерв'ю П. Пилипчука, який виразно натякав на відмову від Галичини), так і всією дальшою офіційною політикою Петлюри, "Лівихих" і всієї кам'янецької влади.

Само собою, що така політика не могола бути до душі Галичанам. І надто тоді коли з Галичини доходили вісті про жорстоке, люте, нелюдське катоване польською владою українців, про систематичне, розмірковане, плано-мірне винищування української людности молодого віку страшином інтернованем з навмисною, свідомою метою фізичної смерті його від голоду і хороб у таборах.

Та й сама Польща не так то вже дуже боялась Денікіна. Їй треба було тільки порозумітись з ним щодо Галичини й тоді ніяких України їй не треба було, а особливо сильної, великої України, яка, розуміють ся, найбільше мала би претенсій на Галичину. З своїх власних інтересів Поляки не могли дуже зміцнювати Українців. Їм було вигідно мати їх як загрозу для Денікіна, як засіб примусити його відмовитись від Галичини. І тільки для сього й у відно-вінних до сього розмірах вони могли на свій страх, навіть без згоди Антанти підпомагати кам'янецькому уряду. Але з такою допомогою, розуміють ся, України не здобудеш.

І Галичани се розуміли. А через те, не будучи так захи-кавлені в істнованню кам'я-нецької влади, як була захи-кавлена вона сама, вони: далі вратованя сеї влади не могли й не хотіли віддавати Галичини польській шляхті, а навпаки, шукали проти неї помочи в Денікіна.

І обидва сі уряди орієнтували ся на ворогів українського народу, обидва хотіли ратувати свою маленьку владу й свій клапот землі, на якій панували, з помічю ворогів усієї України, а через те один шукав допомоги в одного кат — польській шляхті а другий у другого — Денікіна. Обидва продавали в неволю й визиск одну частину України за можливість гарцювати на другій. Тільки кожний продавав ту, на якій гарцював чи хотів гарцювати другий.

І через те згоди між ними

двома злочинними урядами не було і не моголо бути. (Кінець буде.)

Замах на жите грецького прем'єра.

ПАРИЖ, 12. серпня. — При вході до станції Лїонської залізниці відбув ся сьогодні замах на жите грецького прем'єра Венізелоса. Стріляло до нього два бунші грецькі офіцери і ранили в праве плече і ліве бедро.

Мотив атентату політичний.

Воєнні страти Німеччини.

Найновіша німецька статистика шойно оголошена в німецьких часописях подає, що воєнні страти в людях вносили 1,350,000 жовірів. В Німеччині є 520 тисяч вів і 1 мільон 150 тисяч сиріт.

Румунія не перепустила польських недобитків через свою територію.

Як подають червоноцкі часописи, частина розбитої під Ушицею польської армії просила румунське правитель-ство о дозвілі переходу на території заняту Румунами. Військові влади відказали мотивуючи, що Румунія при-неволена зберігати строгу не-втральність.

Болгарія видаляє агентів Врєгля.

Часопис "Болгарія" доно-сить, що почала ся висилка російських емігрантів з Болга-рії. В Софії поліція перевер-ла арешти серед офіцерів мі-сії Врєгля. Поліція перевер-ла далі ревізію по готелях. Російськими емігрантам видано приказ негайно опустити Болгарію.

Денікінське Тарнавське під охороною Поляків.

Старокраєві газети доно-сять: Для 19. липня перевезено ген. Тарнавського разом з сином під сторожею з Рогатина до Львова. При відворо-ті польської армії з Києва він прибув у Кам'янець, а коли там заряджено евакуацію, ге-нерал поїхав разом з евакуова-ними Українцями у Рогатин. Тут взяла його Поляки під сторожу і помістили в офі-церському "sehrönisku". Він має бути відставлений далі на захід.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОСВІТА є ключами до нашого визволення

Тому приходить

в неділю, 22-го серпня, о год. 8. вечером

на

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МІТІНГ ОДНОЇ ВЕЛИКОЇ ЮНТІ

котрий відбудуть ся

в Українсьім Робітничім Домі

Промовляти будуть українські і англійські бесідники.

Промовляти буде також делегат на Загальну Конвенцію П. Ю. Д. і К. Р. О. В. Ю.

Товариші! Хіба не знаєте, які великі обовязки і відвічальність вложєні на Вас нині Вашою класою? Хіба не знаєте, що жите Ваших товаришів робітників в широкому світі залежить від Вашої єдності з ними?

Нез'організовані, або прилучені до зрадницької ор-ганізації, що зве себе робітничою, Ви служите панам а себе закопуєте все глибше і глибше. Тільки при помо-чи організації О. В. Ю. можете показати вірність сво-ім інтересам і відданість боротьбі за визволене робіт-ничої класи з капіталістичного ярма.